

חאפייני המדגם

כבר 11 שנים יש דין מנהל מעקב אחרי אירועים שבהם אזרחים ישראלים ביצעו עבירות פליליות כלפי פלסטינים ורכושם. מעשי האלימות והפגיעה ברכוש מתבצעים בדרך כלל באזורים שיש בהם מאבק על שליטה בקרקעות. לכן אף על פי שהעבירות מבוצעות על ידי אזרחים פרטיים, התוצאה היא עבריינות שיטתית שמטרתה להטיל אימה על הפלסטינים ולהרחיקם מאדמותיהם באופן שיסייע להרחבת מפעל ההתנחלות.³ תופעת העבריינות האידיאולוגית מצטרפת להגבלות שהמשטר הצבאי מטיל על חיי הפלסטינים בגדה המערבית ותורמת לנישולם מאדמתם.

מסמך זה אינו מתייחס לכלל אירועי העבריינות האידיאולוגית שהתרחשו בשטחים הכבושים ואף לא לכלל האירועים שתועדו בידי ישי דיין בתקופה הנדונה, משום שעניינו אינו העבירות שהתרחשו ותועדו בתקופה זו אלא חקירות המשטרה שנפתחו בעקבותיהן. קורבנות פלסטינים של עבירות המבוצעות בידי ישראלים נמנעים פעמים רבות מהגשת תלונה למשטרת ישראל, ובמקרים אלה בדרך כלל העבירה כלל אינה נחקרת.

עוד חשוב לציין שהנתונים המובאים כאן אינם מסכמים את תוצאותיהן של כל החקירות שנפתחו בתקופה הנדונה ביחס לעבירות שביצעו אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים בגדה המערבית, אלא רק את תוצאות החקירה בתיקים המצויים במעקב ישי דיין. עם זאת, הנתונים שבידינו מהווים מדגם מצטבר ורחב-היקף, ולפיכך אפשר ללמוד מהם על האופן שבו משטרת ישראל מטפלת בעבירות מסוג זה. סעיף ד' לדף הנתונים מציג מדיע שקיבל ישי דיין ממשטרת ישראל בנוגע לחקירת עבריינות אידיאולוגית במחוז ש"י בשנת 2015, ומלמד שנתוני ישי דיין בנוגע לשיעור הגשת כתבי אישום בעבירות מסוג זה דומים לנתוני המשטרה.

לבסוף, יש להזכיר שהנתונים במדגם ישי דיין מתייחסים לחקירות שבהן גורמי אכיפת החוק נהנים מסיוע של צוות ישי דיין, שאנשיו מהווים גורם מתווך ומקשר בין החוקרים לבין המתלוננים הפלסטינים, ולעתים אף מסייעים בקידום החקירה באמצעות הבאת עדים ומסמכים ליחידות החוקרת, ככל שהם נדרשים לכך על ידי גורמי החקירה והתביעה המטפלים בתלונות.

ב. תיקי החקירה בחלוקה לקבוצות עבירה

העבירות בתיקים שבמעקב ישי דיין נחלקות לארבעה סוגים עיקריים: אלימות, פגיעה ברכוש, השתלטות על אדמות פלסטיניות, וקטגוריה הכוללת עבירות מתחומים אחרים.

מתוך 289 תיקי חקירה שהיו ועודם במעקב ישי דיין בין השנים 2013-2016, 136 תיקים (כ-47%) עניינם בעבירות רכוש. חקירות אלה עוסקות בעבירות של הצתה, גניבה, השחתת רכוש, כריתת עצים או פגיעה בגידולים חקלאיים, גניבת יבול ועוד.

97 תיקים (כ-34%) מתעדים חקירות שנפתחו בעקבות עבירות אלימות של אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים בגדה המערבית. אירועי האלימות כוללים מקרי יידי אבנים, ירי, תקיפה באמצעות כלים שונים, איומים בתקיפה או פגיעה ועוד.

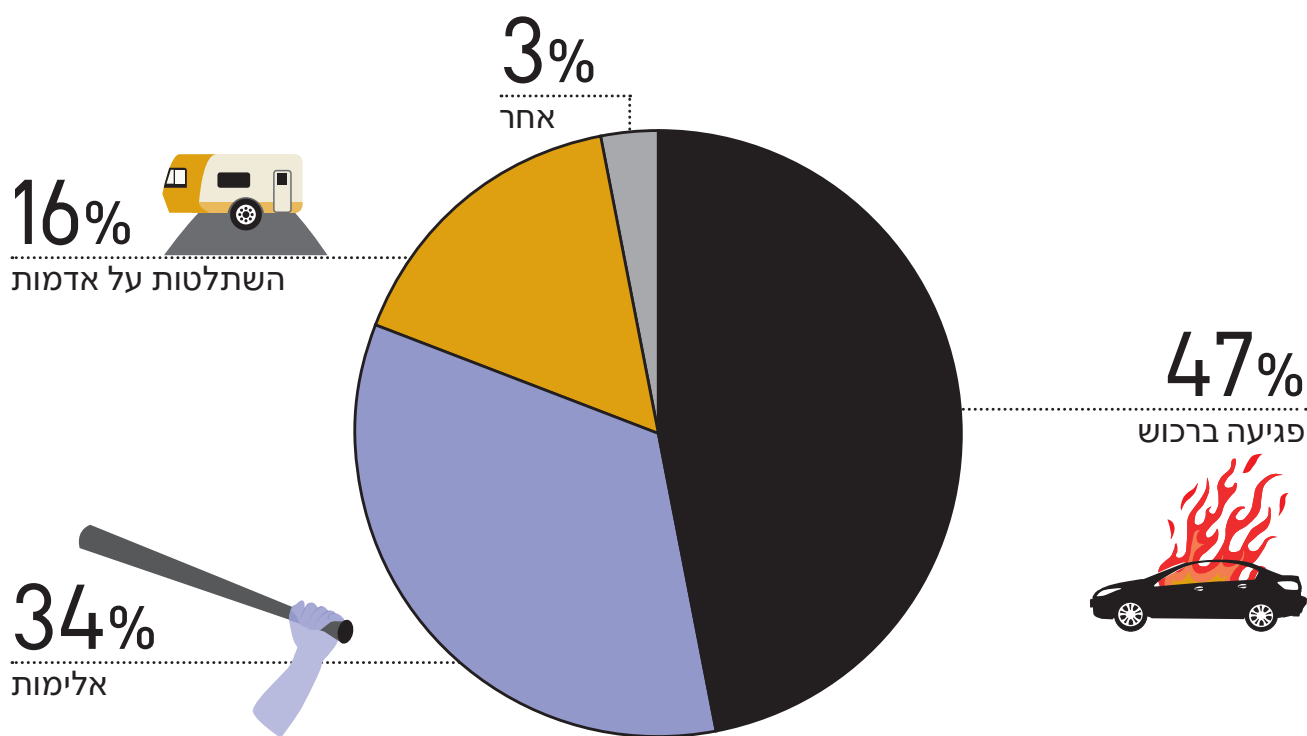
46 תיקים שנפתחו בתקופה זו (כ-16%) עניינם תלונות הנוגעות לניסיונות של אזרחים ישראלים להשתלט על אדמות בבעלות פלסטינית באמצעות גידורן או עיבודן, הצבת מבנים, קרוואנים או חממות באדמות, סילוק פלסטינים מאדמותיהם ומניעת גישתם אליה, ובכלל זה הטרדה ומניעת גישה על ידי רכזי ביטחון שוטף צבאיים של ההתנחלויות, ועוד.

10 תיקים (כ-3%) עניינם עבירות שאינן נופלות באחת משלוש הקטגוריות שהוזכרו לעיל. עבירות אלה כוללות הרג או פגיעה בבעלי חיים, חילול מסגדים, הזרמת שפכים או השלכת פסולת באדמות של פלסטינים, ועוד.

הנתונים הנוגעים לפילוח תיקי החקירה לפי סוגי עבירה בארבע השנים האחרונות דומים לנתונים הנוגעים לכלל 1,174 תיקי החקירה שהיו במעקב ישי דיין מאז הקמתו. כ-45.7% מכלל התיקים שנפתחו מאז שנת 2005 מתעדים עבירות שסווגו על ידי ישי דיין כעבירות רכוש, כ-34.8% מהתיקים מתעדים עבירות שסווגו כעבירות אלימות, כ-14.8% מהתיקים מתעדים עבירות שעניינן השתלטות על אדמות פלסטיניות וכ-4.8% מהתיקים מתעדים עבירות שסווגו כעבירות אחרות.

3 דו"ח מסלול הנישול שפרסם ישי דיין ב־2013, שימש המאחז עדי עד כמקרה מבחן כדי להראות את הקשר בין המקום והמועד שבהם בוצעו עבירות פליליות לקצב התרחבותו של המאחז. ראו ישי דיין, [מסלול הנישול: המקרה של המאחז עדי עד](#) (פברואר 2013).

תיקי החקירה בחלוקה לקבוצות עבירה, 2013-2016

ג. תוצאות החקירה

על פי הגדרת המשטרה, המפלג לפשיעה לאומנית במחוז ש"י נועד לטפל ב"מעשים פלייליים הכוללים פגיעה בנפש ו/או ברכוש, המבוצעים על ידי יחיד או קבוצה [...] אשר נעשו או תוכננו להיעשות כדי להשפיע על עניין מדיני, אידיאולוגי או דתי".⁴ עיקר הפעילות של המפלג מתרכזת בגדה המערבית אך הוא מופקד גם על חקירת פשיעה לאומנית בתוך שטחי הקו הירוק.⁵ מסמך זה מציג נתונים על תוצאות חקירות המשטרה בעבירות שבמעקב יש דין בתקופה שמאז הקמת המפלג, בהשוואה לנתונים על כלל החקירות שאחריהן עקבנו מאז שנת 2005.⁶

מתשובות שהעבירו נציגי המשטרה ליש דין עולה שמחוז ש"י אימץ הגדרה רחבה של "פשיעה לאומנית": כל עבירה שיש חשש קל שבקלים שיש לה קשר לפשיעה לאומנית עוברת לטיפול היחידה, במיוחד כשמדובר בעבירות שהתרחשו במוקדי החיכוך המוכרים בגדה המערבית.⁷ עם זאת, על אף שכל התיקים במעקב יש דין עניינם עבריינות אידיאולוגית, לא כולם נחקרים ומטופלים במפלג לפשיעה לאומנית.

מתוך 289 תיקי חקירה במעקב יש דין שהתנהלו ועודם מתנהלים במשטרת מחוז ש"י מאז תחילת 2013, 44 תיקים נמצאים עדיין בשלבים שונים של בירור, טיפול וחקירה. ב-245 תיקים התקבלה החלטה סופית על ידי גורמי החקירה והתביעה, כך שניתן להתחקות אחר תוצאות הטיפול בהם.

4 מכתב הממונה על חופש המידע במשטרת ישראל ליש דין, 18.3.2014. נוסח דומה נמסר גם לחברי הכנסת על ידי השר לביטחון פנים, יצחק אהרונוביץ', בישיבה מס' 31 של הכנסת ה-19, שהתקיימה ב-22.5.2013.

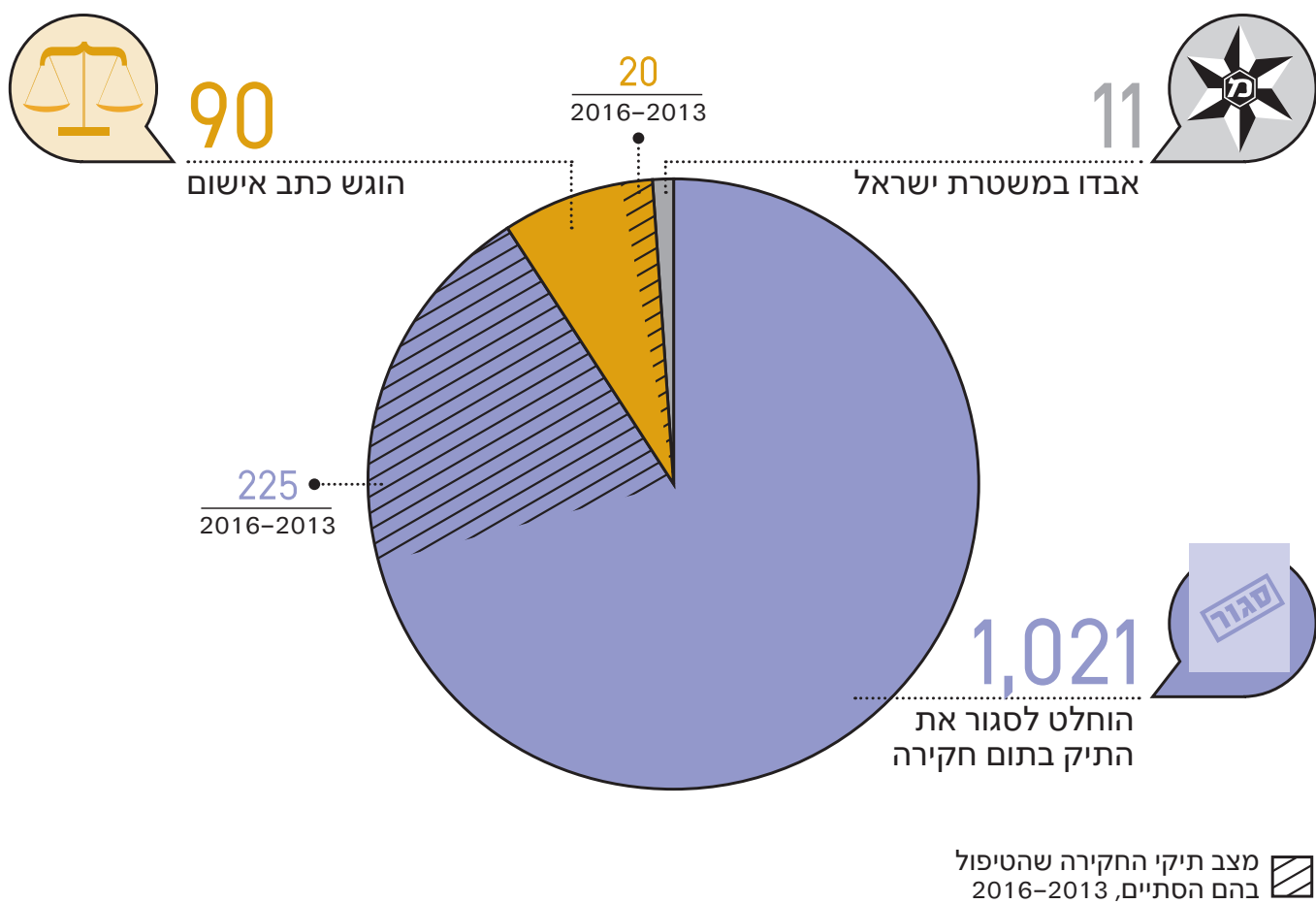
5 דבריו של השר לביטחון פנים, יצחק אהרונוביץ', בישיבה מס' 31 של הכנסת ה-19, שהתקיימה ב-22.5.2013. הצעת כנסיית הלחם והדגים על שפת הכנרת ביוני 2015 היא דוגמה לאירוע שהתרחש בתחומי הקו הירוק ונחקר על ידי המפלג לפשיעה לאומנית. ראו חיים לוינסון ונעה שפיגל, "400 מצלמות וכפפה: כך נחשפה ההתארגנות שמאחורי הצעת כנסיית הלחם והדגים", הארץ, 30.7.2015.

6 כל החקירות אליהן מתייחסים הנתונים במסמך זה עוסקות בעבירות שהתבצעו בתחומי הגדה המערבית.
 7 דברים אלה נמסרו ליש דין בפגישה שהתקיימה עם מפקד מחוז ש"י לשעבר, ניצב קובי כהן, ב-25.8.2013. בתשובה לשאלה על הקריטריונים להעברת תיקים לטיפול המפלג לפשיעה לאומנית כתבה הממונה על חופש המידע במשטרת ישראל ליש דין כי "ככלל, אירועי פשיעה לאומנית יטופלו על ידי מפלג לפשיעה לאומנית במחוז ש"י. יחד עם זאת, כל מקרה נבחן לגופו הן לגבי אופי הטיפול בו והן לגבי היחידה שתטפל בו". מכתבה של קצינת היחידה לתלונות הציבור במשטרת ישראל ליש דין, 30.9.2014.

- רק ב־20 מתיקי החקירה שנפתחו מאז 2013 הוגשו כתבי אישום נגד העבריינים (8.2% מהתיקים שהטיפול בהם הסתיים).
- 225 מתיקי החקירה שנפתחו מאז 2013 נסגרו בתום החקירה בלי שהוגש כתב אישום (91.8% מהתיקים שהטיפול בהם הסתיים).

נתונים אלה דומים לנתוני יש דין על הטיפול בכלל תיקי החקירה שאחריהם עקב מאז 2005. ב־1,122 תיקים התקבלה החלטה סופית על ידי גורמי החקירה והתביעה. מתוכם 1021 תיקים נסגרו בתום החקירה בלי שהוגש כתב אישום (91% מהתיקים שהטיפול בהם הסתיים), וב־90 תיקים הוגשו כתבי אישום נגד העבריינים (8% מהתיקים שהטיפול בהם הסתיים). 11 תיקים נוספים אבדו במשטרת ישראל ומעולם לא נחקרו, אף שיש בידי יש דין אישורים המעידים על הגשת תלונות.

מצב תיקי החקירה שהטיפול בהם הסתיים, 2016-2005 ו־2016-2013

עילות סגירת תיקי חקירה

לאחר סגירת תיק חקירה על משטרת ישראל להודיע למתלונן על ההחלטה לסגור את התיק⁸ ולפרט את העילה לסגירתו מתוך תשע עילות הקבועות בפקודות המשטרה.⁹ יש דיין מקבל את עילות הסגירה של תיקי החקירה שבטיפולו ונעזר במידע זה בין היתר כדי להעריך ולבקור את חקירות המשטרה בתיקים שעניינם עבירות של אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים בגדה המערבית.

מבין 225 התיקים שנפתחו מאז 2013 ונסגרו בתום החקירה, משטרת ישראל מסרה ליש דיין את עילת הסגירה של 223 תיקים:

- **153** תיקים נסגרו בעילת "עברייני לא נודע" (על"ן), המעידה על כישלון המשטרה לאתר חשודים בעבירות אף על פי שנמצא כי בוצעה עבירה פלילית. לשם המחשה, בעילה זו סגרה משטרת ש"י תיק חקירה בעניין תקיפה באבן של תושב בורין על ידי אזרחי ישראל שהתרחשה במרץ 2014. בידי המשטרה היו תמונות שצולמו ביום האירוע וקורבן התקיפה סיפק תיאור מפורט של התוקף ואף זיהה אותו באותן תמונות. למרות זאת התוקף ועדים נוספים שהיו במקום לא זומנו למשטרה לחקירה או למתן עדות, ותיק החקירה נסגר בעילת על"ן באוקטובר 2015, כשנה וחצי לאחר שנפתח. יש דיין הגיש ערר על סגירת התיק.¹⁰
- **23** תיקים נסגרו בעילת "חוסר ראיות מספיקות", המעידה גם היא על כך שעבירה כן בוצעה אך המשטרה כשלה בגיבוש ואיסוף ראיות מספיקות להעמדה לדין של חשודים שאותרו. כך למשל, בעילה זו סגרה המשטרה תיק חקירה בעניין תקיפה של בני משפחה המתגוררים בח'רבת א-רהווה מדרום-מערב למאחז הבלתי חוקי חוות מור. שני אזרחים ישראלים תקפו ארבעה מבני המשפחה והכו אותם, כולל בעזרת מוט ברזל. בעדותם במשטרה מסרו קורבנות העבירה את שמותיהם הפרטיים של שני התוקפים ותיאור שלהם, והצהירו כמה פעמים שיוכלו לזהות אותם. המשטרה חקרה באזהרה שלושה אנשים ששמותיהם התאימו לתיאור ושהתגוררו במאחז בתקופת האירוע, ובהמשך סימנו החוקרים שניים מהם כחשודים במעשה. למרות זאת, תיק החקירה נסגר בעילת "חוסר ראיות מספיקות" בלי שנערך מסדר זיהוי חי לשני האנשים שסומנו כחשודים ומבלי שהחוקרים ביקשו מהם לספק אליבי. יש דיין הגיש ערר על סגירת התיק.¹¹
- **37** תיקים נסגרו בעילת "אין אשמה פלילית", המעידה על כך שהמשטרה הגיעה למסקנה שלא בוצעה כל עבירה פלילית או שלחשוד שאותר אין קשר לעבירה שבוצעה. נכון למועד כתיבת מסמך זה הגיש יש דיין ערר על סגירת התיק ב-7 מבין תיקים אלה משום שסבר שההחלטה לסגור את התיק בעילה זו אינה סבירה.
- **7** תיקים נסגרו בעילה "היעדר עניין לציבור"; תיק אחד נסגר בעילה "העברייני אינו בר-עונשין" (קטינות); תיק אחד נסגר בעילה כי ישנה רשות אחרת המוסמכת לחקור את האירוע; ותיק אחד נסגר בעילת התיישנות.

כישלון בחקירת עבריינות אידיאולוגית בגדה המערבית

יש דיין רואה בסגירת תיקים בעילות "עברייני לא נודע" ו"חוסר ראיות מספיקות" ביטוי לכישלון המשטרה בחקירה. בנוסף לתיקים אלה, אנו מסווגים כתיקים המעידים על כישלון המשטרה בחקירה גם תיקים שהגשנו ערר על סגירתם בעילה "אין אשמה פלילית" ותיקים שאבדו במשטרת ישראל ויש בידו אישורים על הגשת תלונות בהם. **מכאן שמאז 2013 נכשלה המשטרה בחקירתם של 183 תיקים, שהם 75.3% מבין 243 תיקי החקירה שהטיפול בהם הסתיים בתוצאה ידועה ליש דיין בתקופה זו.**

השוואה לנתונים בנוגע לעילות סגירת תיקי חקירה שבמעקב יש דיין מאז 2005 מלמדת על ירידה מסוימת בשיעור התיקים שהמשטרה נכשלה בחקירתם. **82.6% מבין התיקים שהטיפול בהם הסתיים בתוצאה ידועה¹² בין השנים 2005–2016 נסגרו בעילות המעידות על כישלון המשטרה בחקירה: 662 תיקים נסגרו בעילת "עברייני לא נודע"; 219 תיקים נסגרו בעילת "חוסר ראיות מספיקות"; ב-32 תיקים יש דיין הגיש ערר על סגירת התיק בעילת "אין אשמה פלילית"; ו-11 תיקים אבדו במשטרת ישראל. באוקטובר 2015, שיעור התיקים במעקב יש דיין שהמשטרה נכשלה בחקירתם עמד על 84.9%.¹³**

בחנית עילות סגירת התיקים בתקופה שמאז 2013 בהשוואה לתקופה שמאז 2005 מלמדת על ירידה בשיעור תיקי החקירה הנסגרים בעילת "חוסר ראיות מספיקות". מתוך כלל התיקים במעקב יש דיין שנסגרו בתום חקירתם - 21.4% נסגרו בעילת "חוסר ראיות מספיקות". לעומת זאת, רק 10.2% מבין התיקים שנסגרו בתום חקירתם מאז 2013 נסגרו בעילה זו. בד בבד, ניתן לזהות עלייה מסוימת בשיעור התיקים

8 חוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב-1982, סעיף 63.

9 פקודות משטרת ישראל מפרטות תשע עילות שבגינן רשאי התובע המשטרתי להורות על סגירת תיק חקירה: היעדר אשמה, העברייני לא נודע, חוסר ראיות מספיקות, אין במשפט עניין לציבור, מות החשוד או הנאשם, התיישנות העבירה, קטינות, אי-שפיות הדעת, יש רשות אחרת המוסמכת לחקור. ראו פקודות משטרת ישראל, **פקודת מטא"ר 14.01.50: סמכות תובע משטרתי לסגור תיק חקירה**.

10 מיש דיין אל ר"ח מרחב שומרון, **ערר על ההחלטה לסגור את תיק פל"א 147895/14** (תיק יש דיין 3077/14), 8.2.2016. יצינו שהנפגע באירוע זה הוא עובד יש דיין, תושב בורין.

11 מיש דיין אל ר"ח מרחב חברון, **ערר על ההחלטה לסגור את תיק פל"א 25124/15** (תיק יש דיין 3491/15), 14.3.2016.

12 הטיפול ב-1,118 תיקים שהיו במעקב יש דיין מאז 2005 הסתיים בתוצאה ידועה. יש דיין לא קיבל ממשטרת ישראל הודעה על עילת הסגירה של ארבעה תיקי חקירה שהיו במעקב בתקופה זו.

13 יש דיין, **דף נתונים: אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית** (אוקטובר 2015).

גם הגשת כתב אישום אינה מבטיחה שהחשודים במעשה יורשעו במעשים המיוחסים להם. דף נתונים שפרסמנו במאי 2015 מלמד שמתוך תיקי החקירה שהיו במעקב יש דין והטיפול בהם הסתיים בהגשת כתב אישום עד סוף שנת 2014, רק כשליש מהתיקים הסתיימו בהרשעה או בהרשעה חלקית של הנאשמים. יותר מ-20% מההליכים המשפטיים התבטלו או נמחקו, וכרבע מהם הסתיימו בהחלטת בית משפט להימנע מהרשעת הנאשמים, אף על פי שנקבע כי ביצעו את העבירות המיוחסות להם.¹⁵

לבסוף נציין כי גם בשנת 2016 השתמשו הגורמים הממונים על אכיפת החוק בגדה המערבית בצווים מינהליים כלפי אזרחים ישראלים כשנדרשו לטיפול בתופעת הפשיעה הלאומנית.¹⁶ בפי גורמי אכיפת החוק מתוארים הצווים האלה - המאפשרים להגביל את צעדיו של אדם ולמנוע ממנו לשהות במקום או באזור מסוים - ככלי למניעת פשיעה לאומנית (ולטענתם לא כאמצעי ענישה), שהשימוש בו נדרש בין היתר לאור קשיים בחקירה וקשיים בהשגת ראיות מספיקות להעמדה לדין. לשיטתם מדובר באמצעי לגיטימי שתורם לצמצום הפשיעה הלאומנית מצד אזרחים ישראלים בגדה המערבית. עמדת יש דין היא שהשימוש בצווים מינהליים כתחליף לחקירה והעמדה לדין של חשודים הוא לא רק עדות נוספת לכישלון המשטרה בטיפול בעבריינות אידיאולוגית, אלא מהווה פגיעה חמורה בזכויות אדם. יש דין סבור שזהו נהג פסול המנוגד לעקרונות דמוקרטיים בסיסיים, שכן מדובר באמצעי שנועד לעקוף את מערך האיזונים והבלמים שמספק ההליך הפלילי.¹⁷

ד. נתוני משטרת ישראל על טיפול בפשיעה לאומנית בשנת 2015: שיעור נמוך של הגשת כתבי אישום כשקורבן העבירה הוא פלסטיני

יש דין פונה למשטרת ישראל מדי שנה ומבקש נתונים סטטיסטיים על חקירת עבירות מסוג פשיעה לאומנית שבוצעו על ידי אזרחים ישראלים בגדה המערבית. הנתונים שהעבירה המשטרה על הטיפול בתיקי חקירה שנפתחו במחוז ש"י בשנת 2015 מלמדים על הבדל משמעותי בין תוצאות חקירת המשטרה בתיקים שעניינם חשד לפשיעה לאומנית של אזרחים ישראלים שקורבנותיה הם פלסטינים, לבין תוצאות החקירה בתיקים שעניינם פשיעה לאומנית של אזרחים ישראלים שאינה מכוונת כלפי קורבן פלסטיני, ובכלל זה עבירות כלפי חיילים או שוטרים, עבירות פגיעה בסדר הציבורי ועבירות אחרות.¹⁸

בשנת 2015 פתחה משטרת מחוז ש"י 280 תיקי חקירה שסווגו כתיקים שעניינם חשד לפשיעה לאומנית של אזרחים ישראלים. 89 מתוכם סווגו כתיקים שיש בהם חשד לעבירה של אזרחים ישראלים כלפי קורבנות פלסטינים, ומכאן ש-19 תיקים נוספים עסקו בחשד לעבירה מסוג פשיעה לאומנית שאינה מכוונת כלפי פלסטינים. בעת העברת הנתונים נסגרו חלק מהתיקים בתום החקירה, חלקם עדיין היו בטיפול גורמי חקירה ותביעה, ובחלקם הוגשו כתבי אישום.

מבין 191 תיקי החקירה שנפתחו במחוז ש"י בשנת 2015 שעניינם חשד לפשיעה לאומנית של אזרחים ישראלים **שלא כלפי קורבן פלסטיני**, הטיפול ב-55 תיקים הסתיים כבר ב-2015 בהגשת כתב אישום. לעומת זאת, מתוך 89 תיקי החקירה שנפתחו במחוז ש"י בשנת 2015 שעניינם חשד לפשיעה לאומנית של אזרחים ישראלים **כלפי פלסטינים או רכושם**, בארבעה תיקים בלבד הסתיים הטיפול במהלך שנה זו בהגשת כתב אישום.

מכאן **שרק ב-4.5% מהתיקים שעניינם חשד לפשיעה לאומנית כלפי קורבן פלסטיני הטיפול בתיק הסתיים בהגשת כתב אישום כבר בשנת 2015, לעומת 28.8% מהתיקים שעניינם חשד לפשיעה לאומנית שלא כלפי קורבן פלסטיני**. חשוב לציין שבזמן העברת הנתונים ליש דין, חלק מהתיקים שנפתחו בשנה זו עדיין היו בטיפול גורמי חקירה או תביעה. בין תיקים אלה יש תיקים שהובילו להגשת כתב אישום בשנה שחלפה,¹⁹ וייתכן שאחרים יובילו להגשת כתב אישום במועד מאוחר יותר.

במהלך שנת 2015 הוגשו בסך הכול 85 כתבי אישום בתיקי פשיעה לאומנית של אזרחים ישראלים שנחקרו במחוז ש"י, כולל כתבי אישום שהוגשו בעקבות תיקים שחקירתם החלה לפני 2015. מתוכם, רק 15 כתבי אישום (17.6%) עניינם חשד לפשיעה לאומנית כלפי קורבן פלסטיני.

הנתונים הרשמיים של משטרת ישראל, אף שהם נוגעים לטיפול בתיקי פשיעה לאומנית במהלך שנה אחת בלבד, מאשרים ומחזקים את נתוני יש דין בנוגע למאפייני הטיפול בתיקי חקירה של עבריינות אידיאולוגית של אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים בגדה המערבית. לצד זאת,

15 יש דין, **דף נתונים: העמדה לדין של אזרחים ישראלים החשודים בפגיעה בפלסטינים בגדה המערבית** (מאי 2015).
 16 ראו למשל את הדיווחים הבאים על צווי ההרחקה שהוטלו על אזרחים ישראלים ב-2016: אברהם שפירא, **"הצו נחתם יום קודם החקירה"**, **הקול היהודי**, 7.8.2016; **"בן 15 הוצא מבית הרוי"**, **הקול היהודי**, 1.6.2016; **"צפ: קרע את הצו לעיני השוטרים"**, **הקול היהודי**, 20.2.2016. להתייחסות כללית של מפקד מחוז ש"י במשטרה לשימוש בצווים מינהליים ראו: אפרת פורשר, **"האתגר יו"ש"**, **ישראל היום**, 11.10.2016.
 17 להרחבה בעניין זה ראו יש דין, **עקיפת חוק: כישלון אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית** (מאי 2015), עמ' 90-99.
 18 הנתונים הועברו ליינו ב-12 בינואר 2016 בתגובה לבקשת חופש מידע שהגיש יש דין. הם מתייחסים לתיקי חקירה שנפתחו במשטרת מחוז ש"י בשנת 2015 ולטיפול בתיקים אלה במהלך שנה זו בלבד. המידע שהתקבל נוגע לתיקים שסווגו כתיקי חקירה "בגין עבירות ממניע הפס"ד [הפרות סדר] ישראלי ופשיעה לאומנית יהודית". לבקשתנו, הנתונים לגבי תיקי החקירה בעבירות אלה מוינו בחלוקה לתיקים שסווגו על ידי המשטרה ככאלה שבהם קורבן העבירה הוא פלסטיני ולתיקים אחרים. המפלג לפשיעה לאומנית אחראי על חקירת פשיעה לאומנית גם בתחומי הקו הירוק, ולכן יתכן שהמידע כולל גם תיקים העוסקים בעבירות שהתבצעו מחוץ לשטחי הגדה המערבית.
 19 בין אלה אפשר למנות למשל את כתב האישום שהוגש באפריל 2016 נגד שבעה נאשמים, שיוחסו להם עבירות הצתה, החזקת נשק, חברות בהתאחדות לא מותרת ועבירות נוספות, שכוונו נגד פלסטינים ונגד רכושם. ראו שבת' בנדט, **"ביקשו לזרוע פחד": שבעה יהודים מואשמים בטרור נגד פלסטינים**, **וואלה!**, 25.4.2016.

הנתונים על תוצאות הטיפול בתיקי פשיעה לאומנית שלא כלפי קורבן פלסטיני מלמדים שהשיעור הנמוך של כתבי אישום בעבירות מסוג זה אינו גזירת גורל אלא תולדה של מדיניות.

ה. פלסטינים אינם מעוניינים להגיש תלונות: מספר העבירות בשטח גדול ממספר תיקי החקירה

יש דין מתעד אירועי עבריינות אידיאולוגית כלפי פלסטינים ורכושם בגדה המערבית הן כאשר קורבנות העבירה מעוניינים להגיש תלונה במשטרת ישראל והן כאשר הם בוחרים שלא להגיש תלונה כזו. בשנים האחרונות זיהינו מגמת ירידה בנכונות של קורבנות עבירה פלסטינים להגיש תלונה, וירידה זו משפיעה בין היתר על מספר התיקים שמתווספים מדי שנה למעקב יש דין אחר חקירות משטרה בעבירות מסוג זה.

כך, בין השנים בין השנים 2008-2012 עקב יש דין בממוצע אחר יותר מ-11 תיקי חקירה שנפתחו בכל חודש בעקבות עבירות של אזרחים ישראלים נגד פלסטינים ורכושם בגדה המערבית. לעומת זאת, בין השנים 2013-2016 תיעד יש דין בממוצע כ-6 תיקי חקירה שנפתחו בכל חודש לאחר שקורבנות פלסטינים של עבירות מצד אזרחים ישראלים הגישו תלונה למשטרה.

הימנעות מהגשת תלונות במשטרה – נתונים וסיבות

בין תחילת 2013 לאמצע חודש אוקטובר 2016 תיעד יש דין 500 אירועי עבריינות אידיאולוגית.²⁰ ב-281 אירועים הגישו קורבנות העבירה תלונות למשטרה. ב-161 מקרים נוספים (32.2% מכלל אירועי העבריינות האידיאולוגית שיש דין תיעד בתקופה זו) הודיעו קורבנות העבירה לצוות יש דין כי אינם מעוניינים להגיש תלונה למשטרה. מכאן עולה שבתקופה זו, ב-3.5 אירועים בממוצע בכל חודש החליטו קורבנות עבירה לא להגיש תלונה במשטרה בעקבות עבירה פלילית שנעברה כלפיהם או כלפי רכושם.

ב-74 מקרים נימקו הנפגעים את בחירתם בחוסר אמון ברשויות אכיפת החוק הישראליות, חלקם בעקבות ניסיון שלהם או של קרוביהם בהגשת תלונות שהטיפול בהן הסתיים בלא כלום; ב-33 מקרים נוספים נימקו הנפגעים את הבחירה שלא להגיש תלונה בחשש שהגשת תלונה תפגע בהם או בבני משפחתם, חלקם ציינו במפורש את חששם שמא הגשת תלונה תביא לשלילת היתר הכניסה שלהם או של בני משפחתם לישראל; ב-15 מקרים הגישו נפגעי העבירה תלונה במת"ק או בנקודת משטרה פלסטינית, אך תלונתם לא הביאה לפתיחה בחקירה על ידי משטרת ישראל.²¹

מהנימוקים עולה שבחירתם של קורבנות עבירה פלסטינים לא להגיש תלונה למשטרת ישראל מושפעת הן מהכישלון בפועל של המשטרה בחקירה של עבירות של אזרחים ישראלים נגד פלסטינים, והן מגורמים מבניים שקשורים לעובדה שמשטרת ישראל ומערכת אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית איננה רק מערכת אכיפת חוק אלא גם חלק ממנגנון הכיבוש - השליטה הישראלית בגדה המערבית.

החשש שמביעים קורבנות עבירה, פן הגשת תלונה למשטרה תביא לשלילת היתר הכניסה שלהם לישראל, הוא בין היתר ביטוי לעובדה זו, ומבטא את יחסם של קורבנות עבירה פלסטינים למשטרת ישראל כחלק ממערך השליטה הישראלי בגדה המערבית. בהיבט אחר, מקרים שבהם הגשת תלונה בנקודת משטרה פלסטינית או במת"ק לא הובילה להמשך חקירה במשטרת ישראל מלמדים על הקשיים שעומדים בפני קורבנות עבירה פלסטינים בבואם להגיש תלונה למשטרת ישראל, שמקורם במבנה של מערך אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית.²²

ו. הגיאוגרפיה של העבריינות האידיאולוגית בגדה המערבית

הרוב המכריע של מעשי העבריינות של אזרחים ישראלים כלפי פלסטינים בגדה המערבית הם מעשי עבריינות אידיאולוגית המסייעים במאמציה של תנועת ההתנחלות להשתלט על קרקעות בגדה המערבית. לכן ישנה חשיבות לשרטוט הגיאוגרפיה של העבירות שמסמך זה עוסק בהן.

שרטוט זה כפוף למגבלות של מדגם התיקים שנדון במסמך זה משום שהוא מייצג רק את התיקים שבהם קורבנות עבירה פלסטינים בחרו להגיש תלונה למשטרת ישראל בליווי יש דין. לכן הפיזור הגיאוגרפי של העבירות כפי שיוצג כאן משקף את האזורים שבהם התבצעו העבירות, ולצד זאת מושפע גם מהחלוקה הגיאוגרפית של עבודת יש דין. מטבע הדברים, באזורים שבהם יש דין מוכר ופועל לאורך השנים, יותר קורבנות עבירה פונים לנציגיו ונעזרים בהם לאחר שנפגעו.

20 הנתונים בפרק זה מתייחסים לאירועים שתועדו על ידי צוות יש דין עד 12 באוקטובר 2016.
 21 נציגי המת"קים הפלסטיניים אמורים להעביר את התלונות שמוגשות אליהם לנציגי משטרת ישראל במת"קים הישראליים.
 22 להרחבה על הרקע לבחירה של קורבנות עבירה פלסטינים שלא להגיש תלונה במשטרת ישראל ועל בעיות מבניות נוספות באכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית ראו יש דין, [עקיפת חוק: כישולן אכיפת החוק על אזרחים ישראלים בגדה המערבית](#) (מאי 2015), עמ' 71-89; יש דין, [הימנעות מהגשת תלונה במשטרה – עובדות ונתונים](#) (אוגוסט 2016).

בדו"ח **מתחת לרדאר** שפורסם במרס 2015 עמד יש דיין על כך שהמיקום הגיאוגרפי שבו הוקמו רבים מהמאחזים הבלתי חוקיים בגדה המערבית נועד ליצור רצפים של התנחלות ישראלית המחברים התנחלויות מבודדות לגושים גדולים, באופן שמבחר את הגדה המערבית למקטעים, ובעקבות זאת שרטט ארבעה רצפי התנחלות כאלה.²³ מעקב יש דיין מגלה שבחלק מהאזורים האלה ניתן להצביע גם על שכיחות גבוהה יחסית של אירועי עבריינות אידיאולוגית הפוגעים בפלסטינים המתגוררים בסביבת הגושים.

רצף ההתנחלות הצפוני כולל התנחלויות ומאחזים המגיעים מאזור קלקיליה במערב, דרך איתמר ואלון מורה ועד בקעת הירדן. מאז 2013 תיעד יש דיין 88 תיקי חקירה שעניינם עבירות שהתרחשו במרחב זה או בקרבתו ופגעו בפלסטינים המתגוררים בו. מתוכם 29 תיקים עוסקים בעבירות שהתרחשו בקרבת התחום שבין ההתנחלויות קרני שומרון וקדומים והמאחזים אלמתן, רמת גלעד וחוות גלעד.²⁴ 50 תיקים נוספים עוסקים בעבירות שהתרחשו באזור ההתנחלות יצהר והמאחזים הסמוכים אליה.²⁵

71 מבין תיקי החקירה שהיו במעקב יש דיין בתקופה זו עניינם עבירות שהתרחשו בסמוך לרצף התנחלות נוסף, שכולל את ההתנחלויות והמאחזים באזור עמק שילה ונפרש מערבה לכיוון ההתנחלות אריאל. 68 מבין העבירות שפגעו בפלסטינים המתגוררים במרחב זה מרוכזות בקרבת עמק שילה וכפר תפוח, אזור בו שוכנים בצפיפות גבוהה יחסית שורה של מאחזים בלתי חוקיים.²⁶ מיקום העבירות יכול ללמד על קשר בין נוכחות של מאחזים בלתי חוקיים לבין עבריינות אידיאולוגית הפוגעת בפלסטינים תושבי המקום.

במרכז הגדה המערבית, סביב רצף ההתנחלויות והמאחזים הממוקמים ממזרח לרמאללה, ובהם עפרה, כוכב יעקב, מעלה מכמש וכוכב השחר והמאחזים הסמוכים להן, תיעד יש דיין מספר נמוך יותר של אירועי עבריינות אידיאולוגית. 22 מבין תיקי החקירה שהיו במעקב יש דיין מאז 2013 עניינם עבירות שפגעו בתושבי יישובים פלסטיניים בתחום זה או בסמוך לו.²⁷ 12 תיקים נוספים מתעדים עבירות שהתרחשו בסמוך לקבוצת התנחלויות ומאחזים ממערב לרמאללה, ובהם נחליאל, טלמון ומאחזים סמוכים.²⁸

בדרום הגדה המערבית ממוקם רצף התנחלות נוסף, מגוש עציון אל סביבת ההתנחלות תקוע ומאחזים הסמוכים לה. 30 מבין תיקי החקירה שהיו במעקב יש דיין מאז 2013 עניינם עבירות שהתרחשו באזור זה ופגעו בפלסטינים המתגוררים בו או בסמוך לו.²⁹ בנוסף עקב יש דיין אחר 21 תיקי חקירה שעניינם עבירות שהתרחשו בסמוך להתנחלות הישראלית בעיר חברון ולקריית ארבע, ו־25 תיקים נוספים בדרום הר חברון. 20 אירועים נוספים תועדו במיקומים אחרים ברחבי הגדה המערבית.

23 ראו יש דיין, **מתחת לרדאר: המדיניות השקטה של הכשרת מאחזים בלתי מורשים והפיכתם להתנחלויות רשמיות** (מרס 2015), עמ' 26-30.

24 באזור זה תיעד יש דיין למשל פגיעה בתושבי היישובים אמאיתין, ג'ית, פרעתא, כפר לאקויף וכפר ת'ולת'.

25 באזור זה תיעד יש דיין למשל פגיעה בתושבי היישובים בורין, חווארה ועורף.

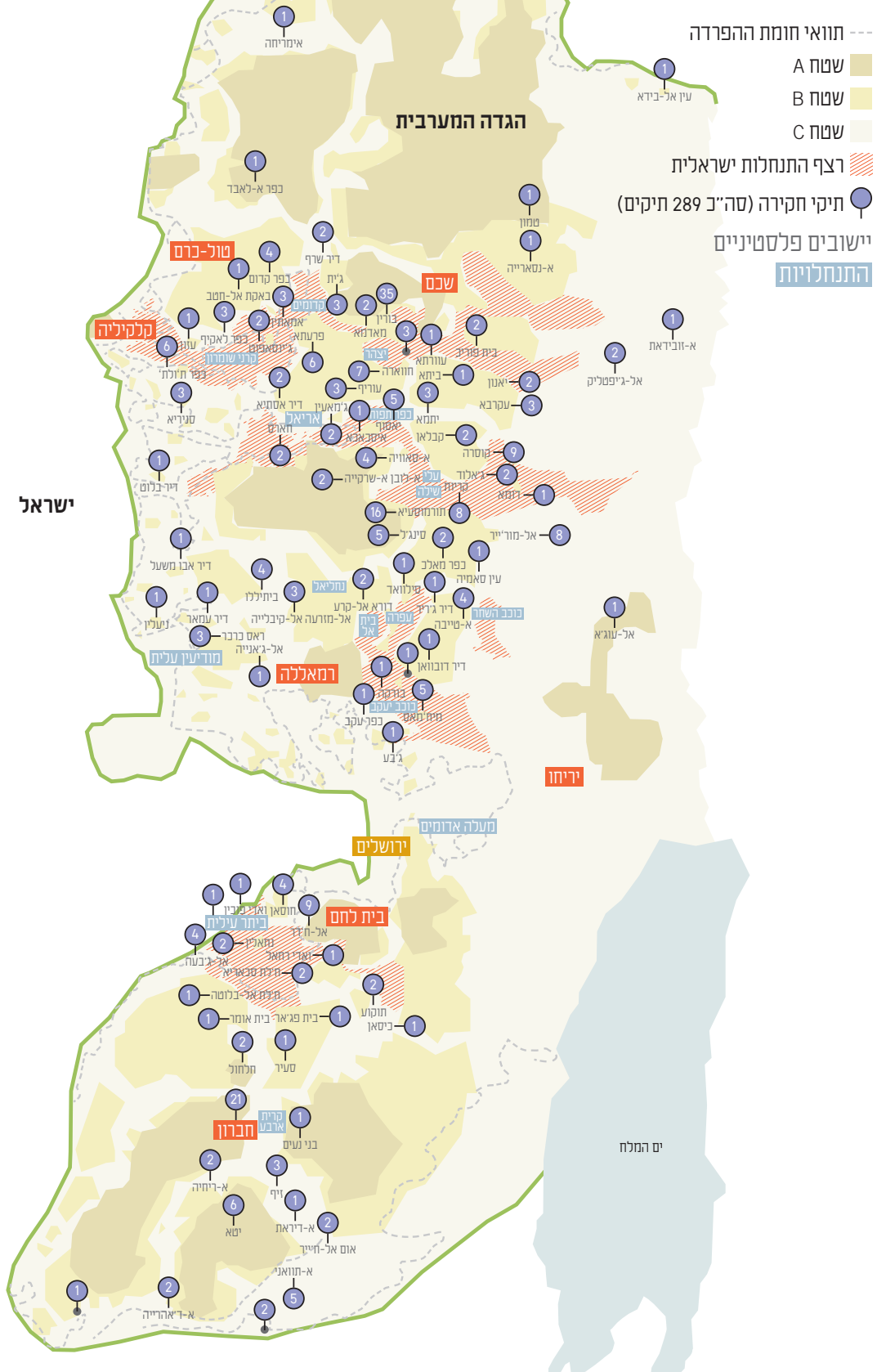
26 באזורים אלה תיעד יש דיין למשל פגיעה בתושבי היישובים אלמור"י, אסאווייה, יאסוף, יתמא, סינגל, קוסרה, קריות ותורמוסעיא.

27 באזור זה תיעד יש דיין למשל פגיעה בתושבי היישובים מח'מאס, א-טייבה, דורא אלקרע וכפר מאלכ. בדו"ח מתחת לרדאר לא נכללו ההתנחלויות כוכב השחר ורימונים והמאחזים הסמוכים להן ברצף ההתנחלות הכולל את עפרה ומעלה מכמש. מאוחר יותר פורסם כי מועצת התכנון העליונה של המינהל האזרחי אישרה לקדם תוכנית-אב מתארת לאזור, הכוללת את ההתנחלויות מעלה מכמש, רימונים, כוכב השחר ותל ציון ואת האזור שמדרום להתנחלות עפרה. ראו חיים לוינסון, **"המינהל האזרחי אישר תוכנית שתוסיף אלפי יחידות דיור להתנחלויות ממזרח לרמאללה"**, **הארץ** 9.11.2015.

28 באזור זה תיעד יש דיין פגיעה בתושבי היישובים אלמזרעה אלקיבלייה, ביתיללו וראס כרכר.

29 באזור זה תיעד יש דיין למשל פגיעה בתושבי היישובים אלח'ד, חוסאן ואלג'בעה.

רצפי התנחלות ותיקי חקירת עבריינות אידיאולוגית בגדה המערבית, 2013-2016

*רצפי התנחלות שורטטו באופן סכמטי בלבד.
 **מספר תיקי החקירה שנפתחו מסומן לפי מקום המגורים של קורבנות העבירה ולא לפי מקום האירוע למעט בנקודות שבהן לא צוין שם יישוב פלסטיני.